

Alusta alkaen 66

Savonlinnan Tuomiokirkko, 10.12.2009

1 Moos 44:18-45:6

Joosef ilmaisee itsensä

Edellä olemme kuulleet, kuinka Egyptin käskynhaltijaksi kohonnut Joosef punoi juonen veljiään vastaan. He olivat tulleet ostamaan Egyptistä viljaa nälkää näkeville perheilleen. Joosef ei ilmaissut olevansa heidän veljensä, vaan teeskenteli ankaraa käskynhaltijaa. Lisäksi hän oli laitattanut Benjaminin viljasäkin suulle hopeisen maljansa, jotta olisi näyttänyt siltä, että Benjamin oli varastanut sen. Joosefin tarkoituksena oli säikäyttää veljensä oikein kunnolla, saadakseen heidät katumaan sitä, että he olivat aikanaan myyneet hänet orjaksi.

Kun veljet napattiin paluumatkalla kiinni, varastettu hopeamalja löytyi Benjaminin säkistä. Veljesjoukko raahattiin takaisin Joosefin eteen. Hän vaati, että Benjaminin oli jäätävä hänen orjakseen, muut saisivat palata kotiinsa.

Hätä saa aikaan nöyrän mutta rohkean rukouksen

Tästä kertomus jatkuu:

Silloin Juuda astui Joosefin eteen ja sanoi: ”Anna anteeksi, herra, että rohkeiden puhua muutaman sanan. Älä vihastu minuun – sinä, joka olet kuin farao. Sinä itse kysyt meiltä: ’Onko teillä isää tai veljeä?’ Ja me sanoimme sinulle: ’Meillä on vanha isä, ja hänellä on nuori poika, joka on syntynyt hänen vanhoilla päivillään. Pojan oma veli on kuollut, hän on äitinsä lapsista ainoana jäljellä ja isällemme hyvin rakas.’ Sinä sanoit meille: ’Tuokaa hänet tänne minun luokseni, että saan nähdä hänet omin silmin.’ Ja me sanoimme sinulle: ’Poika ei voi lähteä isänsä luota, sillä jos hän lähtee, isä kuolee.’ Silloin sinä sanoit meille: ’Jos nuorin veljenne ei tule tänne teidän mukanaan, ette saa enää astua minun eteen.’ (1 Moos 44:18-23)

Juudan pyyntö on hyvin harras. Suuri hätä saa hänet unohtamaan pelkonsa loisteliaan egyptiläisen käskynhaltijan edessä ja hän pyytää vapautuneesti.

Lutherin mukaan tämä opettaa, kuinka meidän tulisi rukoilla Jumalaa. Ihmisen hätä on se, joka saa aikaan aidon rukouksen. Hädässä oleva rukoilee nöyränä, mutta samalla rohkeana. Hänellä ei enää ole muuta keinoa kuin rukous.

Kun olimme palanneet kotiin, kerroimme isällemme, sinun palvelijallesi, mitä olit sanonut. Kun hän sitten kerran sanoi: ’Lähtekää jälleen ostamaan meille vähän syötävää’, me vastasimme: ’Emme voi mennä sinne, ellei nuorin veljemme ole mukana. Ilman häntä emme voi astua sen miehen eteen.’ Niin isämme sanoi meille: ’Tiedättehän, että vaimoni synnytti minulle kaksi poikaa. Toinen heistä lähti luotani, ja minä luulen, että hänet on peto raadellut, sillä en ole sen koommin nähnyt häntä. Jos te nyt viette tämän toisenkin pois luotani ja hänelle sattuu onnettomuus, te syöksette minut, harmaapäin, murheen murtamana tuonelaan.’ (1 Moos 44:24-29)

Sanoessaan: ”toinen heistä lähti luotani”, Jaakob tarkoitti tietenkin Joosefia. Hänet oli huijattu uskomaan, että petoeläin oli raadellut Joosefin kuoliaaksi. Tätä kertova Juuda ei itsekään tiedä, että Joosef on elossa ja vieläpä hänen edessään. Juuda luulee, että Joosef on kuollut orjuudessa.

Jos minä nyt palaan isäni luo ja hän näkee, ettei minulla ole mukanani tätä poikaa, johon hän on koko sydämestään kiintynyt, niin suru vie hänet hautaan. Silloin me olemme syösseet vanhan isämme tuonelaan. Minä, sinun palvelijasi, olen mennyt isälleni takuuseen pojasta ja sanonut hänelle: 'Jos en tuo häntä sinun luoksesi, olen ikuisesti syyllinen sinun edessäsi.' Salli siis minun jäädä pojan sijasta sinun orjaksesi, herra, ja anna pojan mennä kotiin veljiensä mukana. Kuinka minä voisin mennä isäni luo ilman häntä? En voisi katsella sitä murhetta, joka tulee isäni osaksi. (1 Moos 44:30-34)

Ideana on se, että Benjamin on isälleen Jaakobille niin rakas, että hän menehtyisi suruun, jos menettäisi hänetkin. Sitä Juuda ei voisi katsella. Siksi hän pyytää hartaasti, että saisi itse jäädä panttivangiksi Benjaminin puolesta.

Tästä voi tehdä seuraavan vertauskuvan: Jumala on kuin Jaakob -isä. Hän on murheissaan siitä, kuinka ihmiskunta on joutunut eroon hänestä, aivan kuin Benjamin oli joutunut eroon Jaakobista. Kristus on kuin Juuda. Hän ei voi kestää sitä, kuinka surullinen hänen isänsä on ihmisen menettämisestä synnin ja perkeleen orjuuteen. Siksi hän tarjoutuu panttivangiksi ihmiskunnan puolesta, aivan kuin Juuda Benjaminin puolesta.

Joosef ei enää kestä näytellä kovaa

Nyt Joosef ei enää jaksanut hillitä itseään. Koska paikalla oli paljon palvelusväkeä, hän huusi: "Pois täältä kaikki!" Niinpä ketään vierasta ei ollut läsnä, kun Joosef kertoi veljilleen, kuka hän oli. Hän puhkesi itkemään niin suureen ääneen, että egyptiläiset faraon hovia myöten kuulivat sen. (1 Moos 45:1-2)

Joosef oli vaivoin saanut kovan sydämensä ja pidetyksi ankaran ulkokuorensa. Nyt Juudan harras pyyntö kuitenkin saa hänen sydämensä sulamaan ja läikehtimään niin, että tuosta ei enää tule mitään. Tunteet murtavat patonsa, ja Joosefin itku kuuluu hänen oman talonsa ulkopuolella oleviin palatseihinkin.

Äänekkään itkun keskeltä purskahtavat esille sanat, joissa Joosef paljastaa sisimpänsä:

"Minä olen Joosef." (1 Moos 45:3)

Hän ei puhu enää tulkin välityksellä; hän puhuu omaa kieltään, veljiensä kieltä eli hepreaa. Hän ei enää käytä itsestään faraon hänelle antamaa nimeä Safenat-Paneah, eikä hän enää ole se, jonka edessä huudetaan "Abrek!" (ks. 41:43-54). Vaan hän sanoo: "Minä olen Joosef".

Jumalan kahtalaisesta toimintatavasta

Tämä on hieno vertauskuva siitä miten suhteemme Jumalaan voi muuttua. (Aiemmin olemme kulleet, kuinka Vanhassa testamentissa on ennakoivia vertauskuvia Kristuksesta, ja Joosef on monessa kohtaa eräs niistä). Luonnostaan ihminen pitää Jumalaa ankarana ja kauhistavana majesteettina, tuomarina, jota ei mielellään edes ajattelisi. Mutta Kristuksen kautta voi tapahtua, että tuo kaikki paljastuu naamariksi, joka putoaa pois ja me kuulemme Jeesuksen kautta hänen sanovan meille täynnä armahtavaa rakkautta ja sääliä: "Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Minä olen Jeesus, sinun vapahtajasi."

Tätä Jumalan kahtalaista olemusta ja toimintatapaa kuvaa 1 Samuelin kirjassa olevan Hannan kiitosvirsi.

*Herra lähettää kuoleman ja antaa elämän,
vie alas tuonelaan ja nostaa sieltä.
Herra tekee köyhäksi ja antaa rikkauden,
paina maahan ja kohottaa.
Hän ylentää tomusta mitättömän
ja korottaa tuhkasta köyhän,
sijoittaa heidät ylhäisten joukkoon
ja antaa heille kunniasijan. (1 Sam 2:6-8)*

Tällaista alentamista ja korottamista Joosef itse oli joutunut kärsimään. Nyt Jumala tekee samaa Joosefin veljille. Vähän aikaa sitten he ovat olleet kauhun ja syyllisyyden lamaannuttamia ja alentamia, nyt Jumala nostaa heidät ylös paljastaessaan heille Joosefin todellisen olemuksen ja tunteet.

Rakkaus ja läheisyys

"Vieläkö isäni elää?" (1 Moos 45:3)

Joosefin sisimmässä on pohjimmaisena rakkaus isään, Jaakobiin. Hän on ihmeissään siitä, että tuo vanha, murheiden murtama mies voi vielä olla hengissä. Onhan hän joutunut kestäämään niin kovia kolhuja: tytär Dina raiskattiin, pojat tekivät kansanmurhan, esikoinen Ruuben oli vietellyt hänen vaimonsa Bilhan, rakas vaimo Raakel oli kuollut, Joosef oli riistetty häneltä, leijonan suuhun, niin kuin hän luuli. Ja silti vanha isä oli vielä elossa, 15 vuotta sen jälkeen kun Joosef oli hänet viimeksi nähnyt ja silloinkin hän oli ollut harmaapäinen, väsynyt ja murheellinen vanhus.

Mutta hänen veljensä eivät tyrmistykseltään kyenneet vastaamaan hänelle mitään. (1 Moos 45:3)

Veljien reaktio on ymmärrettävä. Se mitä he kokivat, meni yksinkertaisesti yli heidän tunteidensa ja järkensä toimintakyvyn. Ja se tapahtui täysin yllättäin.

Minusta tässä on jotain samaa kuin siinä, kun ihminen saa sielussaan ensi kerran maistaa Jumalaa, joka kohtaa hänet Jeesuksessa. Se on tyrmistyttävää, mykistävää, se tosiaan vaientaa, vaikka tuntuu samalla äärimmäisen hyvältä ja vapauttavalta.

Joosef sanoi veljilleen: "Tulkaa tänne minun luokseni." He astuivat lähemmäksi, ja hän sanoi: "Minä olen Joosef, teidän veljenne, jonka te myitte Egyptiin. (1 Moos 45:4)

Joosef pyysi veljiään lähemmäksi, luokseen. Se on merkki siitä, että hän antoi veljilleen sydämestään anteeksi ja tahtoi sovintoa heidän kanssaan.

Samalla tavalla Jumalankin anteeksianto kuuluu läheisyys:

Kristus on meidän rauhamme. ... Hän tuli julistamaan rauhaa teille, jotka olitte kaukana, ja rauhaa niille, jotka olivat lähellä. Hän on avannut meille molemmille pääsyn Isän luo yhden ja saman Hengen johdattamina. Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen, samaan kansaan kuin pyhät. (Ef 2)

Niinpä Joosefin veljien ei enää pitänyt pysytellä kunnioittavan välimatkan päässä. Heidät kutsuttiin lähelle, sillä he olivat samaa perhettä Joosefin kanssa.

Samasta anteeksiannosta kertoo sekin, että Joosef ei suinkaan mainitse veljien pahimpia tekoja. Kuinka he heittivät hänet kaivoon, kuinka he olivat armottoman kuuroja hänen pyynnöilleen. Hän sanoo vain: ”teidän veljenne, jonka te *möitte*”.

Syällisen ja hätääntyneen omantunnon lohduttamisesta

Sekin on tietysti pahaa, mutta siinäkin Joosef lohduttaa veljiään:

Mutta älkää olko murheissanne älkääkä syyttäkö itseänne siitä, että olette myyneet minut tänne, sillä Jumala lähetti minut teidän edellänne pelastamaan ihmishenkiä. (1 Moos 45:5-6)

On hyvin vaikeata lohduttaa omaatuntoa, joka on kauhuissaan Jumalan edessä ja ajattelee Jumalan olevan vihastunut tuomari. Siksi Joosef tässä – samoin kuin Kristus lohduttaessaan häntä pelkäävää ihmistä – vahvistaa ja kannustaa veljiä monelta kannalta. ”Älkää olko murheissanne”, ”älkää syyttäkö itseänne”, ”se olikin hyvä asia, että te möitte minut, sillä niin paljon ihmisiä pelastui nälkäkuolemalta”. Kaikkein vähiten Joosef tässä tilanteessa haluaa palauttaa veljien mieliin sen armottomuuden ja törkeän kovuuden, jota he olivat Joosefia kohtaan osoittaneet.

Näin Kristus ylösnousemuksensa jälkeen lohdutti ja rohkaisi opetuslapsiaan, ja teki sen hyvin hienotunteisesti, nostaen ja kantaen syällisyyteensä voipuvia. Hän esimerkiksi lähetti enkelinsä välityksellä tyhjälle haudalle tulleille naisille seuraavan viestin:

Menkää nyt sanomaan hänen opetuslapsilleen, myös Pietarille: ”Hän menee teidän edellänne Galileaan. Siellä te näette hänet, niin kuin hän itse teille sanoi.” (Mark 16:7)

Miksi enkeli sanoi ”myös Pietarille”? Siksi, että Kristus tiesi Pietarin sielunhädän. Pietari syytti itseään siitä, että oli ylipapin pihassa kolmasti kieltänyt tuntevansa Kristuksen. Pietaria piti aivan erityisesti nostaa ja tukea. Siitä johtuivat enkelin erityisesti Pietarille osoittama hienotunteinen viesti: ”myös Pietarille”.

Samasta mentaliteetista kertoo Joosefin kaksinkertainen lohdutus: ”Älkää olko murheissanne. Älkää syyttäkö itseänne.”

Vastaavalla tavalla Paavali kirjoittaa 2. Korinttilaiskirjeessä. Hän kehottaa osoittamaan lempeyttä kristitylle veljelle, jonka hän on aiemmin tuominnut törkeästä sukurutsasta:

Tuollaiselle riittää se rangaistus, jonka useimmat teistä ovat hänelle jo antaneet. Nyt teidän on päinvastoin annettava anteeksi ja lohdutettava häntä, ettei hän menehtyisi suruunsa. Niinpä kehotan teitä jälleen osoittamaan hänelle rakkautta. (2 Kor 2:6-8)

Jumala tietää hyvin, että ihminen menehtyy tai joutuu epätoivossaan muuten turmioon tai jähmettyy ilottomaksi, jos hän ei pääse syällisyyden ja Jumalan vihan alta anteeksiantamuksen lämpöön, vapauteen ja auringonpaisteeseen. Sen vertauskuvana Joosef tässä lohduttelee veljiään.

Meidän tulee oppia hoivaamaan ja lohduttelemaan ainakin omaa omatuntoamme, kun lankeamme pois Jumalan yhteydestä. Silloin omatuntomme tahraantuu ja raskautuu. Se johtaa vieraantumiseen ja vilpistymiseen Jumalan edessä. Se johtaa vääränlaiseen raskasmielisyyteen ja kyynisyyteen. Tätä kaikkea vastaan tarvitaan Jumalan sanan antamaa lohdutusta, joka puhdistaa omantunnon, tekee sen iloiseksi ja saa sen taas uudelleen luottamaan Jumalaan ja rakastamaan häntä.

Me voimme oppia keinoja tähän. Olennaisen tärkeää on se, että olemme opetelleet käyttämään tehokkaita Raamatun paikkoja. Sellaisia, joiden kautta Jumalan armo ja anteeksiantamus kirkastuvat meille uudelleen. Sitä on meidän kohdallamme tämä Joosefin kehotus: ”Älkää olko murheissanne, älkääkä syyttäkö itseänne.”

Joosefin kärsimyksen kautta Jumala pelasti ihmishenkiä

. . . sillä Jumala lähetti minut teidän edellänne pelastamaan ihmishenkiä (1 Moos 45:6)

Inhimillisesti katsoen Jumalan toimintatavassa ei ollut mitään järkeä. Joosef pahoinpideltiin, heitettiin kaivoon, myytiin orjaksi, tuomittiin väärin ja heitettiin vankilaan, epämääräiseksi ajaksi virumaan ja hautautumaan epätoivoonsa. Mutta juuri sen kautta, juuri veljien valtavan syyllisyyden kautta, Joosefista tuli Jumalan työkalu, jonka kautta valtava määrä ihmisiä, heidän joukossaan Joosefin veljet ja heidän isänsä ja perheensä, pidettäisiin hengissä.

Aivan vastaavalla tavalla Jumalan Kristusta koskevassa suunnitelmassa ei näytä inhimillisesti katsoen olevan mitään järkeä. Mitä se muka hyödyttää, että hänen piti kärsiä ristillä ja kuolla? Ei kai hänen tuskansa voi kenenkään syntejä pois ottaa? Jumala vaikuttaa typerältä sadistilta, joka nauttii viattoman kärsimyksistä, jos kerran Kristuksen kuolema on edellytys anteeksiantamiselle.

Tällaisia vastaväitteitä ihmiset usein esittävät. Mutta silti pitää paikkansa se, että Jumala tämän Kristuksen alennuksen, kärsimyksen ja kuoleman kautta otti pois meidän syyllisyytemme ja teki rauhan itsensä ja meidän välillemme. Tästä esim. Kolossalaiskirje sanoo näin:

Jumala näki hyväksi

antaa kaiken täyteen asua hänessä

sekä hänen välityksellään tehdä sovinnon ja hänen ristinsä verellä vahvistaa rauhan kaiken kanssa, mitä on maan päällä ja taivaissa.

Tekin olitte ennen Jumalasta vieraantuneita ja häntä kohtaan vihamielisiä, kun elitte pahojen tekojenne vallassa. Mutta nyt hän on tehnyt teidän kanssanne sovinnon, kun Kristus omassa ruumiissaan kärsi kuoleman asettaakseen teidät pyhinä, nuhteettomina ja moitteettomina Jumalan eteen. Teidän on vain pysyttävä lujina uskon perustalla, horjahtamatta pois siitä toivosta, jonka teidän kuulemanne evankeliumi antaa (Kol 1:19-21)

”Jumala näki hyväksi”. Me emme ymmärrä, miksi Jumalalla oli tällainen suunnitelma syntimme ja syyllisyytemme poistamiseksi. Yhtä vähän ymmärrämme, miksi hän valitsi Joosefin kärsimyksen ja alennuksen siksi tieksi, jolla hän piti kansansa hengissä nälänhädän läpi.

Mutta siitä huolimatta Jumala valitsi tällaisen pelastussuunnitelman. Emme sitä ymmärrä, mutta voimme silti kokea omassa elämässämme, että se toimii. Kristuksen ristin veri vahvistaa rauhan taivaan ja maan välille. Se poistaa ihmisen vieraantuneisuuden Jumalasta.

Aivan vastaavalla tavalla Joosefin veljet saivat kokea omassa elämässään, kuinka Joosefin alennus ja korotus piti heidät hengissä nälkävuosina. He saivat kokea myös sen, kuinka Joosefin alennus ja korostus otti pois heitä jäytäneen syyllisyyden ja teki todellisen rauhan heidän ja Joosefin välille.

Siitä huolimatta, että he eivät ikinä, eivät ikinä, olisi voineet kuvitella, että sellainen olisi mahdollista.